

Перелік посилань:

1. Податковий кодекс України: Закон України від 02 груд. 2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-7#Text> (дата звернення: 01.03.2024).
2. Господарський кодекс України: Закон України від 16 січ. 2003 р. № 436. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua> (дата звернення: 01.03.2024).
3. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-В. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua> (дата звернення: 02.03.2024)
4. Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні від 26 січ. 2003 р. № 2939-XII. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ СКЛАДАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ТРАНСПОРТУ

*Маліков В.В., д-р наук держ. упр., професор
Бєлов Л.О., здобувач вищої освіти
Козельська О.І., здобувач вищої освіти
Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

Сучасне транспортне підприємство має на меті досягнення максимального ефекту від своєї діяльності, а це неможливо без ефективного управління ним. Своєю чергою, управління виступає творчим процесом керівника, що ґрунтується на виважених рішеннях, прийнятих на основі даних, що відображають реальний стан речей на підприємстві. Дані, що є основою прийняття рішень, представляються у формі фінансових звітів відповідних звітних періодів. Тому неможливо переоцінити значення повної та достовірної інформації про фінансовий стан та результати діяльності транспортного підприємства при вирішенні поточних і перспективних господарських проблем. Для прийняття правильних управлінських рішень на рівні підприємства повинні використовуватись дані, які відповідають певним правилам, вимогам і нормам, що є зрозумілими та прийнятними для користувачів.

Але в основному розкриваються теоретичні аспекти напрямків регулювання складання фінансової звітності підприємств різних галузей, у тому числі транспортних. Крім того, проведене дослідження свідчить, що науковці по-різному розглядають методику регулювання складання фінансової звітності.

Метою дослідження є визначення основних рівнів регулювання складання фінансової звітності про діяльність транспортних підприємств та висвітлення напрямів обраної облікової політики.

Досить важливим питанням у розкритті теми регулювання складання фінансової звітності на підприємствах транспорту є визначення нормативної бази, яка регулює порядок та правильність здійснення обліку. Знання та розуміння нормативних джерел дозволяє приймати вірні та законодавчо обґрунтовані рішення на підприємстві стосовно фінансової звітності [1].

Перший рівень – конституційний, який забезпечує регулювання відносин у сфері підприємницької діяльності на основі Конституції України, котра є єдиним нормативно-правовим актом найвищої юридичної сили, основний закон України встановлює загальні принципи здійснення підприємництва. Її положення є нормами прямої дії, а це означає, що державні закони й інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції і повинні відповідати їй.

Другий рівень – законодавчий, який передусім включає Закон «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» [1] та Закон України «Про дорожній рух» [2].

Перший закон поширюється на всіх юридичних осіб, створених відповідно до законодавства України, незалежно від їх організаційно-правових форм і форм власності, а також на представництва іноземних суб'єктів господарської діяльності (далі – підприємства), які зобов'язані вести бухгалтерський облік та подавати фінансову звітність згідно з законодавством.

Суб'єкти підприємницької діяльності, яким відповідно до законодавства надано дозвіл на ведення спрощеного обліку доходів і витрат, ведуть бухгалтерський облік і подають фінансову звітність у порядку, встановленому законодавством про спрощену систему обліку і звітності.

Метою ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності є надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансове становище, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства транспорту [3].

Бухгалтерський облік є обов'язковим видом обліку, який ведеться підприємством транспорту [4]. Фінансова, податкова, статистична та інші види звітності, що використовують грошовий вимірник, ґрунтуються на даних бухгалтерського обліку.

Підприємства транспорту, які мають право ведення спрощеного обліку доходів і витрат та не зареєстровані платниками податку на додану вартість, можуть узагальнювати інформацію в реєстрах бухгалтерського обліку без застосування подвійного запису [4].

Третій рівень – нормативний. До нього відноситься Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [5]. Цим документом визначаються мета, склад і принципи підготовки фінансової звітності та вимоги до визнання і розкриття її елементів. Його норми застосовуються до фінансової звітності і консолідованої фінансової звітності юридичних осіб усіх форм власності, які зобов'язані подавати фінансову звітність згідно із законодавством.

У Національному положенні (стандарті) зазначено, що метою складання фінансової звітності є надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства.

Інформація, яка надається у фінансовій звітності, повинна бути дохідлива і зрозуміла її користувачам за умови, що вони мають достатні знання та зацікавлені у сприйнятті цієї інформації.

Фінансова звітність повинна містити лише доречну інформацію, яка впливає на прийняття рішень користувачами, дає змогу вчасно оцінити минулі, теперішні та майбутні події, підтвердити та скоригувати їхні оцінки, зроблені у минулому.

Фінансова звітність повинна бути достовірною. Інформація, наведена у фінансовій звітності, є достовірною, якщо вона не містить помилок та перекозчень, які здатні вплинути на рішення користувачів звітності.

Положення зазначає, що фінансова звітність повинна надавати можливість користувачам порівнювати:

- фінансові звіти підприємства за різні періоди;
- фінансові звіти різних підприємств, а не тільки транспортних.

Передумовою зіставності є наведення відповідної інформації попереднього періоду та розкриття інформації про облікову політику і її зміни. Установлення і зміни облікової політики підприємства транспорту здійснюються підприємством, яке визначає її за погодженням з власником (власниками) або уповноваженим органом (посадовою особою) відповідно до установчих документів.

Фінансову звітність за міжнародними стандартами фінансової звітності складають підприємства транспорту, які відповідно до законодавства зобов'язані їх застосовувати, а також ті, які прийняли таке рішення (закріплене в обліковій політиці) самостійно.

Міжнародний стандарт фінансової звітності для малих і середніх підприємств можуть застосовувати підприємства транспорту, які зобов'язані застосовувати міжнародні стандарти фінансової звітності відповідно до законодавства, а також ті підприємства, які прийняли таке рішення самостійно. Застосовування міжнародного стандарту фінансової

звітності для малих і середніх підприємств транспорту не допускається підприємствами, на які не поширюється сфера його застосування. Підприємства транспорту, які для складання фінансової звітності застосовують міжнародний стандарт фінансової звітності для малих і середніх підприємств, використовують форми звітів, затверджені цим Національним положенням (стандартом) [5].

У фінансовій звітності обов'язково наводиться інформація, розкриття якої вимагають національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку або міжнародні стандарти фінансової звітності та/або інші нормативно-правові акти Міністерства фінансів України з питань бухгалтерського обліку [6].

Інформація, що підлягає розкриттю, наводиться безпосередньо у фінансових звітах або у примітках до фінансової звітності.

Згортання статей активів і зобов'язань, доходів і витрат є неприпустимим, крім випадків, передбачених відповідними національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку або міжнародними стандартами фінансової звітності [7].

У Національному положенні (стандарті) зазначено, що інформація про підприємство, яка підлягає розкриттю у фінансовій звітності, включає:

- назву, організаційно-правову форму та місцезнаходження підприємства (країну, де зареєстроване підприємство, адресу його офісу);
- короткий опис основної діяльності підприємства;
- назву материнської (холдингової) компанії підприємства;
- середню кількість працівників підприємства протягом звітного періоду;
- дату затвердження фінансової звітності;
- повідомлення про складання фінансової звітності за міжнародними стандартами фінансової звітності [5].

Кожний фінансовий звіт повинен містити дату, станом на яку наведені його показники, або період, який він охоплює. Якщо період, за який складено фінансовий звіт, відрізняється від звітного періоду, то причини і наслідки цього повинні бути розкриті у примітках до фінансової звітності.

Підприємство транспорту повинно висвітлювати обрану облікову політику шляхом опису:

- принципів оцінки статей звітності;
- методів обліку щодо окремих статей звітності.

У примітках до фінансової звітності наводиться інформація про призначення та умови використання кожного елемента власного капіталу (крім зареєстрованого капіталу).

Отже, можна зробити висновок, що для прийняття правильних управлінських рішень на рівні підприємства транспорту повинні використовуватись дані, які відповідають певним правилам, вимогам і нормам, що є зрозумілими та прийнятними для користувачів, такими даними є фінансова звітність.

Як наслідок, процес підготовки та складання фінансових звітів повинен бути організований відповідно до законодавства та забезпечувати користувачів повною, правдивою, неупередженою інформацією про фінансові результати діяльності і фінансовий стан підприємств транспорту.

А так як є і зовнішні користувачі то фінансова звітність забезпечує у повній мірі їх потреби, пов'язані з інформацією про даний суб'єкт господарювання. Отже, фінансова звітність є провідною категорією, що покликана забезпечити користувачів в інформації і, як наслідок, створити умови для ефективної та цілеспрямованої роботи підприємств транспорту.

Проаналізувавши нормативно-правову базу видно, як швидко змінюються нормативні документи, приймаються нові документи, доповнення та зміни до вже діючих та вирисовуються перспективи подальших розвідок у даному

напрямку. Так з дня прийняття незалежності України та до сьогодні ще не створилася стала законодавча нормативна база, як б задовольняла всі групи користувачів.

Перелік посилань:

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/996-14>

2. Про дорожній рух : Закон України від 30.06.1993 р. № 3353-XII. URL: <http://www.rada.gov.ua>.

3. Даньків Й.Я. Бухгалтерський облік у галузях економіки. Київ: Знання, 2005. 208 с.

4. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : затв. наказом М-ва фінансів України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13/page>.

5. Бухгалтерський фінансовий облік: підручник для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищих навчальних закладів / за заг. ред. проф. Ф.Ф. Бутинця. 6 е вид., доп. і перероб. Житомир: ПП «Рута», 2006. 756 с.

6. Верига Ю.А. Бухгалтерський облік : навч. посібник. Київ: ЦУЛ. 2019. 520 с.

7. Загородній А.Г., Партин Г.О., Пилипенко Л.М. Бухгалтерський облік: Основи теорії та практики: підручник. Київ: Знання, 2017. 550 с.

ПІДСТАВИ ТА НАСЛІДКИ, ЯКІ Є ЗАЗНАЧЕНИМИ В ЗАКОНОДАВСТВІ ПРО ВИЗНАННЯ ГОСПОДАРСЬКОГО ДОГОВОРУ НЕДІЙСНИМ

Перунова О.М., канд. юрид. наук, доцент

Рождественський О.А., здобувач вищої освіти

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Опираючись на сучасну нормативну базу про визнання господарського договору недійсним, слід зазначити, що регулювання цього доволі цікавого питання покладено перш за все на Конституцію України, Господарський кодекс України, Цивільний кодекс України, Господарсько-процесуальний кодекс України та Постанову Пленуму Вищого Господарського суду України від 29 травня 2013 року